

Tekst 2

Jeppe Krogsgaard Christensen: ”»Der er noget småbørnsagtigt, noget infantilt, ved sådan at få læst op«”

Kronik, Berlingske, 7. november 2016

»Der er noget småbørnsagtigt, noget infantilt, ved sådan at få læst op«



Af Jeppe Krogsgaard Christensen

¹ Jeg læser én eller to bøger om ugen. Sådan har det været i mange år. Det er som at spise og sove. At læse er en del af mit liv på lige fod med de basale biologiske behov, men er alligevel anderledes fra mad eller søvn. Det siger sig selv. Men det opfylder ikke desto mindre et lige så presserende behov, nemlig behovet for at være alene, og det er kun vokset i takt med at rummet omkring mig – som omkring enhver anden voksen – er blevet fyldt ud med familie, kolleger og så meget andet. At tiden alene er blev til en knap synlig rest.

Men at læse er at være alene. Og så alligevel ikke, for i det øjeblik, en bog åbnes, melder nye stemmer, nye mennesker sig. På siderne vokser skikkelser og steder. Eller »på intet, på luftens tomhed, på den blanke væg«, som Paul Auster skriver i »Opfindelsen af ensomhed« om dét at se et andet menneske læse og være et helt andet sted, i en virkelighed, der er tilgængelig for alle, men kun er den enkeltes.

Bøger er en verden i verden, et rum i rummet, der opstår, når bogstaverne på lin-

²⁵ jerne uden at forvandle sig alligevel bliver til billeder i hovedet, bag på øjenlågene, eller hvor det nu er. Det er en underfuld tilegnelse, der gør det mere overkommeligt at være i den virkelige verden. Marguerite Duras har i sin lille bog »At læse« skrevet, at det at læse er »at søge lektüre uden for sig selv, at fortære denne lektüre, gøre den til sin, falde ind i søvnen og næste dag gå på arbejde, slutte sig til millioner af andre, matrikel-ensomheden, tilintetgørelsen.«

At læse er også her sammenlignet med at spise. Et biologisk behov. Men Duras ser også læsningen som en form for ensomhed, der ikke er den samme som ensomheden i verden, »matrikel-ensomheden«, men modsat den er vigtig at opsøge.

Indimellem møder jeg nogen, der har læst de samme bøger som jeg, og som jeg formoder har valgt den samme ensomhed. Men efter noget tid viser det sig, at de ikke har læst bogen, men hørt den som lydbog. Der stopper samtalen tit. Det er jo ikke det samme, vi taler om. At læse er mødet mellem et menneske og en bog. Med øjnene. En lydbog er noget helt andet; et møde mellem en stemme, der læser op, og øret. Oplevelserne kan næsten ikke være mere forskellige. En boglæser er selv, inde i sit eget hoved, fortællestemmen, og sådan har det været i århundreder, men ikke altid. Augustin skriver i »Bekendelser« fra omkring år 400 om et møde med biskop Ambrosi-

us, der overraskede ham ved at kunne læse indenad: »Når han læste, løb hans blik ned
 60 over siden, og hans hjerte uddrog meningen, men hans stemme var tavs, og hans tunge ubevægelig.«

Det er vores læsemådes opståen, Augustin er vidne til. Her trækker
 65 litteraturen sig tilbage fra højtlesningen og ind i det enkelte menneske. Den bliver så at sige privat. Med lydbøgerne er der igen blevet lagt en anden stemme ind mellem den enkelte og bogen. Men der er
 70 noget småbørnsagtigt, noget infantilt, ved sådan at få læst op.

Da jeg var på barsel, læste jeg Karl Ove Knausgård's seksbindværks »Min kamp«, og når jeg var ude med barnevognen skiftede jeg, for at udnytte tiden, til lydbog.
 75 Hele den litterære energi gik tabt, ligesom irritation over oplæserens fejlagtige, indimellem uforståelige udtale af navne og begreber, han tydeligvis intet kendte til,
 80 hele tiden dukkede op.

Men mest turrer det mig nok, at det kaldes en »lydbog«. Ordets to dele – »lyd« og »bog« – er uforenelige. Bog er blik og indre blik,
 85 ikke øre og indre øre. Det kan være fint nok, det har bare intet med læsning og bøger at gøre, og når de såkaldte lydbøger er så populære, er det måske mest et udtryk
 90 for tiden: Når en anden stemme læser op, er det muligt at foretage sig alt muligt imens: Vaske op,
 95 løbe en tur, rydde op, pudse vinduer, ja, de fleste former for fysisk aktivitet.

Læsning er helt anderledes krævende. Vil du have noget ud af
 100 en bog, skal du hengive dig til den, give den din udelte opmærksomhed. Og i de her tider, hvor alt skal reduceres til nytteværdi, er læsning eminent træning i koncentration. I ikke at være på

105 Facebook, ikke tjekke mails, ikke se sms-beskeder. Alt det, der godt kan blive plads til i selskab med en lydbog. Men ikke uden omkostninger. Væk er tegnene på siden, ordenes form, skriftsnittet, ens egen indre
 110 stemme, væk er virkeligheden i virkeligheden, rummet i rummet, ja, det meste af det særlige, som en bog er, kan opløses i selskab med lydbøger, som jeg mener burde være forbeholdt svagtseende eller
 115 blinde. Ikke bare dem med dovne øjne.

